

Hevur tú ein spurning ella onkran trupulleika, sum tú kundi ynskt tær at fingið viðgjordan í hesum teiginum.

Spyr Sosialin

Skriva til: Sosialurinn, postsmoga 76, 3800 Argir. Merk brævbjálvan »Spyr Sosialin«.

Sálarfrøðing-urin:

Homoseksuellur

Eg eri mamma at einum 18 ára gomlum drongi og frætti fyrri kortum frá fólki, at sonurin hevði nærri samband við aðrar menn, enn gott er. Eg havi roynt at tosa við mann min um hetta, men hann vil sum vant einki fyrítaka sær; hann hevur altíð verið vanur at krúpa sær undan.

Sum trúgvandi kvinna ger hetta mær ómetaliga ilt, og eg stúri fyrri, hvat ættar- og vinfólk fara at siga, um tey vita um tað, og í veruleikanum kenni eg meg í dýrastu neyð og lívi í lötuni uppá tablettir.

Ein mamma

Fólk eru nú einaferð mangan í so altræð eftir at siga foreldrum frá vána-ligum tíðindum, so fyrst av øllum áttu tygum at farið at sortera tygara vinir, men vil tað við tíðini vísa seg, at sonur tygara veruliga er homoseksuellur, so er neyvnan nakað frágari at gera enn í fyrstu syftu at sláa seg til tols við tað. Øll menniskju hava virði, og tað hevur tygara sonur eisini, sjálvt um tygum kanska halda tað vera herviligt at vera homoseksuellur.

Homoseksualitetur er nevnliga als ikki so sjáldsamt fyrbrigdi, sum tygum halda. Mína tygara og annra manna vegna verður homoseksualitetur nogv duldur, og munnu tað ikki vera fá menniskju, sum, hóast teirra kynsliga tráðan nærum alla tíðina gongur at sama kyni, so kortini hava latið seg trýst í hjúnalag og foreldraskap og oftani við ringum fam-íljutrivnadi til fylgju.

Í Foroyum eru ikki gjordar hagfrøðisligar kanningar yvir homoseksualitet, men í samfel-øgum, sum mentunarliga líkjast okkara, eru fingin rættuliga alitandi hagtöl til vega, sum benda á, at homoseksualitetur er væl vanligari fyrbrigdi, enn fólk geva sær far um.

Skal ein trúgva hagtöl-unum, tykist nærum trýði hvør mánspersónur aftaná kynsbúningargaldrar

minsta lagi einaferð hava framt tilíkt, sum kann skrásetast sum homo-seksuel atferð. Av hesum er tað sjálvsagt ein partur, sum hevur framt tað fleiri ferðir, ein partur líka so ofta sum saman við hinum kyninum, summi enn oftari, og verður at enda mett, at umleið 3–4% av mannkyninum altíð hevur kynsligt samband við mannfol.

Hesi 3–4% eru tey, eg veruliga víldi mett at vera homoseksuel, nevnliga slík sum bert kenna seg kynsliga drigin moti sama kyni. (At kvinnur sinamillum eisini kunnu vera soleiðis er sjálvsagt, men skal ikki verða viðgjort á hesum sinni).

Viðvíkjandi orsokum og upprunum til homoseksualitet eru sjonarmiðini ymisk, men tykist lítill ívi vera um, at líkamlig viður-skifti hava stóran tyding hjá teimum allarflestu homoseksuellu.

Um hetta er beint, so dugi eg ikki annað at siggja, enn at ein eigur at góðtaka tey homoseksuellu, sum tey eru, og ikki fyrri ein og hvønn prís geva seg í kast við at umskapa ein, sum í veruleikanum ikki kann og vil.

Eg skilji væl, at tað kann vera svárt hjá eini mammu sum tygum, men vóni at hesir upplýsingar, sum benda á, at tygum sonur tygara langt frá er eindomi, kunnu hjálpa tygum ávegis.

Tygum nevna einki um at hava talað við sonin. Tað áttu tygum at gjørt, aðrenn tygum trúðu hasum tíðindafrøða vin-fólkunum. Tú ilt tygum tala við hann, eiga tygum at gera tað á ein slíkan hátt, at hann ikki ívast í, at tygum framvegis eru góð við hann, tí homoseksuel eiga fult so djupar kenslur móttvegis øðrum, sum onnur fólk, og hava mögu-leikar fyrri at liva eitt eydnurk liv eins og onnur, bert tey fáa hovi at skipa skynsamt fyrri tí. Her er tað tianverri alt ov ofta, tað stökkur, okkum øðrum fyrri at takka.

EyJo

Løgfrøðingur-in:

Edrúur við síðuna av rúsdrekka-ávirkaðum bilførara

Her er ein spurningur, sum kanska hevur al-mennan áhuga.

Eg havi hoyrt, at koyri-kortíð er í vanda, um tú edrúur setir teg í bil, og tú veist at forarin er ávirk-aður av rúsdrekka.

Kann lögfrøðingurin siga, um hetta veruliga er so?

J.

Um bilforarin verður tikin fyrri at hava koyrt við kenning ella fyrri at hava koyrt óskettíð, er koyri-kortíð hjá honum í vanda.

Koyrikortíð hjá øðrum sum í bilinum eru, verður ikki rakt av hesum.

Ein annar spurningur, sum í hesum sambandi hevur áhuga og kanska hevur við sær misskilj-ingar, sum hesa um koyri-kortíð er spurningurin um endurgjald, tá óhapp hendir. Kann tann, sum koyrir við rúsdrekka ávirkaðum bilforara krevja endurgjald frá tryggingini fyrri skaða, sum stendst av óhappi or-sakað av rúsdrekka-koyr-ing.

Tann lógasetta ábyrgd-artryggingin rindar allan skaða sum viðkomandi bilur ger á fólk og góðs úttanfyrri bilin, umframt tann skaða, id hendir fólk og góðsi í bilinum.

Sum ferðandi í bili ert tú við øðrum orðum tryggj-aður um eitt óhapp hendir. Færst tú álvarsligt mein og gerst óarbeidsforur rindar tryggingin figgar-ligan miss tín, sum próg-ur er fyrri, umframt »svie og smerte«.

Treytín fyrri at trygg-ingin rindar er tó at ábyrgdargrundalag er til staðar, t.v.s., at trygg-ingartakarinn hevur ábyrgdina av skaðanum. Um so er, at eisini tann skaddi hevur skuld í óhappinum, skal trygg-ingin ikki rinda allan skaðan.

Um nú eigarin av bilin-

Eyðun Joensen, sál-arfrøðingur

Marjun Sigurdsdóttir, sosialráðgevi

Marner Simonsen, lækni

Turið Debes Hentze, lögfrøðingur

um (tryggingartakarinn) or-sakað av rúsdrekka-koyr-ing kemur fyrri óhappi sum forir við sær stóran skaða fyrri onnur fólk í bilinum, er spurningurin um trygg-ingin rindar hesum endur-gjald fyrri skaðan.

Hesi ferðandi hava oft-ast ikki ábyrgdina av óhappinum og hava so-statt krav um endurgjald.

Men um hesi ferðandi eru vitandi um, at bilfor-arin hevur kenning, — tey hava enn tá kanska verið saman í veitslu, so kann tryggingin nokta at rinda endurgjald í storri ella minni mun, alt eftir um-stodunum.

Henda stóða hjá trygg-ingini er grundað á, at við-komandi ferðafólk við at koyra við bilstjóra við kenning, sjálv hava góð-tíkið vandan sum lá í hesum — og kunnu sostatt ikki seinni koma og krevja endurgjald, tá óhappið er hent.

Fleiri dómur eru um hetta, og geva fleiri av teimum tryggingarfel-aginum rætt í stóðu teirra, — so ikki er heilt vanda-leyst kortini at koyra við rúsavirkaðum bilforara.

Omanfyrri nevnda snýr seg alt um ábyrgdartrygg-ingina.

Um bilurin eisini er skrokktryggjadar (kaskol) er ógvuliga vanligt at tryggingin treytar endur-gjaldsskyldu sína á at t.d. tann, sum koyrir bilin ikki er ávirkaður av rúsdrekka ella um annar enn eigarin koyrir bilin, at so eigarin ikki er vitandi um, at hesin var ávirkaður tá bil-urin varð læntur honum.

Koyrir persónur við kenning bil og óhapp hendir orsakað av hesum, hevur tryggingin ikki skyldu at rinda skaðan yvirhoyvur, — hvorki fyrr ella seinni.

Tað merkir í flestu forum, at eigarin sjálvur má rinda skaðan, bilur hansara hevur fingið

Turið

Læknin:

Hvør hevur ábyrgdina

Eg vil fegin vita, hvør tekur avgerð, tá ein sjúk-lingur skal undir skurðvið-gerð?

Hevur sjúklingurin

loyvi at nokta, hóast lækn-in sum serkønur sigur, at sjúklingurin fær heilsubót av viðgerðini?

Um sjúklingurin fram-vegis noktar, hvussu er viðurskiftini við at fáa dagpening, um viðkomandi er óarbeiðs-føfur, orsakað av sjúkuni?

L.

Tygum hava sjálvur í øllum forum ábyrgdina. Samrøður fara altíð fram millum tann serkøna læknan og sjúklingin, og hesin seinni stendur altíð við endan og hevur ábyrgdina av tí, sum skal fara fram.

Sjúklingurin hevur altíð loyvi at nokta fyrri at leggja seg undir skurð, úttan at tað verður skert í hansara figgarligu viður-skiftum, viðvíkjandi dag-peningi o.o.

Nakað annað er, at tann serkøni læknin roynir at ávirka sjúklingin so nógv sum moguligt, men eingin kann neyða ein til ein og hvørja læknaviðgerð.

MS

Kviksilvur og grind

Nú hevur verið so nógv grind í seinastuni, at vit eins og neyðast at eta nakað av tí, sum er komið upp á land.

Kann læknin siga mær, hvussu vandamiklið tað er at eta grind.

Her hugsi eg um livur, hjarta og nyrur. Hetta er góður matur, sum smakkar væl, og sum kann viðgerast á ymsan hátt, so hann ikki bein-leiðis smakkar sum van-ligur grindamatur. Eitt nú livradeiggj, hjórtur skorin í smápettur við sos aftur-við o.s.f.

Fyri faum árum síðan tosaðu teir serkønu um, at so nógv kviksilvur var funnið í grindini, og tí hugsi eg tað hevði havt al-mennan áhuga, um tygum kundu sagt eitt sindur um hetta.

J.

Hetta dugi eg ikki at svara. Annars veit eg, at Heilsufroðiliga Starus-

stovan fyrri nokrum árum síðan gjordi kanningar um kviksilvur innihald í grind, so betur hevði verið at spurt har.

MS.

A Heilsufroðiliga Starus-stovuni sigur Marjun Hanussardóttur, deildar-leiðari, at kanningar av grind vóru gjordar í 1977 og 1978.

Tvøst, livur, nýra og spik varð kannað, og vísti tølina at kviksilvurinnihald í grind var mest í livur og nýra.

Ein grind, sum legði beinni í Hvannasundi í 1978 hevði miðalvirði:

Tvøst:	1,32 ppm.
Livur:	34,0 ppm.
Nýra:	5,1 ppm.
Spik:	0,69 ppm.
Hjarta:	0,73 ppm.

Til samanberingar kann eg upplýsa, at vanligur fiskur hevur kviksilvur innihald frá 0,1 til 0,4 ppm.

Annars sigur Marjun Hanussardóttur, at tað er trupult at ráða fólk í hesum spurningi, tí vit ikki hava nakrar kann-ingar at samanbera hesi tøl við.

T.d. vita vit ikki, um kviksilvurinnihaldi í grind altíð hevur verið so stórt, tí grind liggur serliga høgt í fæðiketuni.

Kortini vil eg halda, at ein ikki skal eta tvøst og spik alt ov ofta.

Um eg kortini skuldi givið eina leiðbeining, so haldi eg, at vit skulu halda okkum til avaringina, sum HS sendi út 17. november 1972, har stendur: Um nakað skal vera sagt um at eta nýra, so skal einki grindatvøst vera etið í sama mánað.

Har verður eisini rætt til, at fólk bert eta grinda-tvøst eina ferð um vikuna, og als ikki at eta grinda-livur, sigur Marjun Han-ussardóttur at enda.

Ringir tú til Sosialin spyr vinarliga eftir Dagny, sum tekur sær av spurningum undir hesum teiginum